

i k dědicům. Takového ustanovení tu není a nastal tedy zánik osobní služebnosti. Tomu nevadí, že právo bylo propůjčeno dle znění úmluvy firmě Karel M., neboť, jak správně uvedla již druhá stolice, je firma pouze jménem, pod kterým obchodník provozuje obchody, a nerovná se nikterak osobě právnické, existující vedle fyzické osoby. Namítá-li dovolatel, že k úmrtí oprávněné osoby jako k žalobnímu důvodu přihlíženo býti nemůže, protože se žaloba o tento důvod prý ani neopírá a rozhodnutí musí se přísně obmezit na to, je-li právní důvod v žalobě uplatňovaný opodstatněn, čili nic, sluší uvést toto: Objem procesní látky, proti kterému žalovaný se hájití má, je určen žalobním důvodem a za tento nutno pokládati právní poměr, na kterém žalobce nárok svůj vůči žalovanému zakládá. Není třeba, by tento žalobní důvod byl žalobcem označen nebo správně pojmenován i po právní stránce. Stačí, když jsou v žalobě dotyčné okolnosti tvrzeny tím způsobem, že ze skutkových údajů žaloby za správného použití případných hmotných zásad právních plyne správnost a důvodnost žalobní prosby. Dle toho jest v tomto případě posuzovati, co jest tu žalobním důvodem. V té příčině žalobce žádost svou ovšem v první řadě opřel o to, že smlouva, majíc toliko známky kupní smlouvy, nebo též innominátního kontraktu ve smyslu §§ 921 a 1173 obč. zák., není vůbec žádným z oněch práv, jež dle § 9 knih. zák. mohou býti do pozemkové knihy zapisována, a že tedy sporný zápis byl a je dosud nepřipustným, pročez, ačkoliv formálně nabyt právomoci, přes to sluší jej jako neprávem vážnoucí odstraniti. Mimo to však odvolávali se žalobci již v žalobě i na to, že knihovní zápis, původně pro firmu Karel M. vtělený, byl později na základě odevzdací listiny ze dne 9. února 1918 převeden ve prospěch universálního dědice Arnošta K-a a že žalobci sami nejsou ani jako osobní kontrahenti více vázáni na smlouvu, uzavřenou jejich předchůdci. Z toho vyplývá, že žalobci dovolávají se i toho důvodu, že každým způsobem nastal zánik sporného práva a že i proto neprávem v pozemkové knize vázne. Zda toto tvrzení obстоjí, jest věcí právního posouzení a proto přísluší soudu, by si při zkoumání této otázky vybral ze skutkové podstaty ony okolnosti, jež s hlediska svého právního názoru pokládá za směrodatné a rozhodné, předpokládajíc ovšem, že žalující strana přednesla v líčení dostatečnou látku, by bylo lze spolehlivě posouditi právní poměr mezi stranami. Tento předpoklad tu je, ačkoliv žalující strana s hlediska svého právního názoru na dotyčné okolnosti nekladla zvláštního důrazu. Z těchto úvah dlužno tedy v této otázce dojíti k úsudku, že odvolací soud nevykročil v mezí procesní látky a že nebylo třeba snad zvláštní změny žaloby, by mohl soud i k řečeným okolnostem přihlížeti.

Čís. 464.

Hospodářská správa velkostatku jako taková nemá procesní způsobilosti.

(Rozh. ze dne 24. března 1920, R I 161/20.)

Žalována byla »hospodářská správa v N.«. Odvolací soud, rozhoduje o odvolání žalované, zrušil celé předchozí řízení jako zmatečné

a žalobu odmítl. Důvody: Jako strana žalovaná označena jest v žalobě »Hospodářská správa v N., zastoupená správcem P.« — Žalovaným může býti jen podmět právní, mající způsobilost býti stranou, t. j. způsobilost býti podmětem sporu, jež kryje se úplně se způsobilostí ku právům. Nejen osoby fysické (§§ 18 a 19 obč. zák.), nýbrž i právnické jí požívají (§§ 26, 27, 539 obč. zák., §§ 74, 75 j. n., §§ 105, 373, odstavec třetí c. ř. s.). Novodobý vývoj práva vedl k tomu, že kromě osob právnických ve vlastním slova smyslu přisouzena byla způsobilost, býti stranou, i různým sdružením osob jako útvarům práva společenského na př. obchodním společenstvem, společenstvům, těžířstvu (sr. čl. IV. čís. 2 uv. zák. k c. ř. s.) a z důvodu vhodnosti také souhrnu účastníků určitého právního poměru, na př. majitelů dílčích dluhopisů, majiteli svědčících nebo rubopisem převoditelných, konkursnímu věřitelstvu a p. Od způsobilosti, býti stranou, dlužno rozeznávati způsobilost ke sporu neboli procesní, t. j. způsobilost, samostatně na soudě projednávati, jež přísluší těm a potud, kdož a pokud samostatně platné závazky podnikati mohou. Jen osoba, která má tuto vlastnost, může podle § 1 c. ř. s. u soudu jako strana, ať aktivně, žalující, nebo pasivně, jsouc žalována, vystupovati a jednati. A právě procesní způsobilosti »Hospodářské správě v N.« se nedostává, neboť není zajisté ani osobou fysickou, ani osobou právnickou (neníť při ní zosobněn ani účel nějaký, ani podklad jeho, soubor osob aneb úhrn jmění) a není také takovým subjektem právním, jemuž mohla by býti podle toho, co shora bylo uvedeno, přiznána způsobilost ku právům, totiž k nabývání jich a ku přijímání samostatných platných závazků. Není jich nositelem, nýbrž pouze představitelem a výkonným orgánem onoho právního subjektu, jemuž náleží jmění, jí ku správě svěřené. Práva, jichž nabývá, a závazky, jež podstupuje, nepřecházejí na ni, nýbrž na onu osobu, kterou v mezích uděleného jí zmocnění zastupuje a jejíž vůli plní. Účinky právních jednání, zejména od ní uzavřených smluv, postihují tedy jen osobu zastoupenou (§ 1017, obč. zák.), jež v žalobě vůbec nijak označena nebyla (§ 75 čís. 1. c. ř. s.). Že »Hospodářská správa v N.« ani s hlediska hospodářské své funkce jako orgán, vedoucí správu majetku neznámého vlastníka v N., není úplně samostatna, vysvítá i z té okolnosti, že na spise odvolacím uvedena jest vedle ní ještě vrchní správa v Z., které patrně jest podřízena. Tím méně tedy lze jí přiznati oprávněnost samostatnosti subjektu právního. Ostatně jest otázkou, není-li velkostatek v N. majetkem státu, který ve sporu musel by býti zastupován finanční prokuraturou. Z řečeného plyne, že nejsouc subjektem právním, nemůže na soudě jako strana jednati a nedostává se jí tedy ani procesní způsobilosti ve smyslu § 1 c. ř. s. Na nedostatek tento hleděti jest podle § 6 c. ř. s. z povinnosti úřední v každém období sporu a jest takového rázu, že jej odstraniti nelze, jak z vyličené jeho povahy jest zřejmo.

Nejvyšší soud nevyhověl stížnosti.

Důvody:

Odvolací soud zcela správně dolíčil, že hospodářská správa jako taková nemá procesní způsobilosti. Důvody tohoto stanoviska vývodu rekursu vyvráceny nejsou. Zdůrazňuje-li se v rekursu praktická neudržitelnost názoru, z něhož vycházel soud odvolací, stačí podotknouti jednak,

že praktické potíže záležejí v jádru věci v tom, že jest žalobce nucen, by zjistil, čím jest statek, jehož hospodářská správa zavdala podnět k žalobě, a by dle toho řídil žalobu na osobu, jejímž zmocněncem hospodářská správa byla a již jediné bylo by pak lze žalovati, jednak, že rozsudek, směřující proti hospodářské správě, jež jako taková nemá právní osobnosti, byl by na dobro bezcenným a nevykonatelným. Ježto pak žalobce houževnatě trvá na tom, že chce míti žalovánu hospodářskou správu jako takovou, nelze proti jeho vůli vycházeti z předpokladu, že snad jen nedopatřením žalován jest zmocněnec místo zmocnitele, a nelze pokusiti se o nápravu, jež za tohoto předpokladu byla by snad možnou.

Čís. 465.

Zákon o statkových úřednících (ze dne 13. ledna 1914, čís. 9 ř. zák.).

Ustanoven-li úředník na dobu několika let proti jednorocní výpovědi s tím, že po uplynutí doby té prodlužuje se trvání služby o další určenou řadu let, neužije-li žádná strana výpovědi, lze výpověď dáti pouze rok před ukončením prvotně ujednané doby služební, nikoli i za jejího trvání.

Byv bezdůvodně propuštěn ze služby, má úředník ihned nárok na všechny služební požitky, připadající na zbývající služební dobu. Musí však dáti si sraziti to, co dle § 1162 b) obč. zák. i jinakému zaměstnanci se odpočítává.

V tom, že zaměstnavatel, věda o důvodu propuštění, důvodu toho bez zbytečného otálení nepoužil, lze po případě spatřovati zřeknutí se tohoto důvodu.

(Rozh. ze dne 30. března 1920, R I 140/20.)

Žalobce přijal místo ředitele panství žalovaného smlouvou ze dne 21. července 1916, v níž bylo ohledně trvání služebního poměru stanoveno: »Doba ustanovení služebního určuje se na 10 let s jednorocní výpovědí. Po uplynutí doby té prodlužuje se trvání služby o dalších 5 let, neužije-li žádná strana práva výpovědi.« Žalobce nastoupil službu dne 1. září 1916. Žalovaný dal žalobci dne 20. listopadu 1918 výpověď a poskytl mu služební požitky do konce prosince 1918, načež byl žalobce zaměstnán v různých podnicích. Žalobce domáhal se platu i ostatních služebních požitků za dobu až do 31. srpna 1926, uváděje, že žalovaný mu dal výpověď bezdůvodně, proti čemuž žalovaný uvádí celou řadu služebních poklesků žalobcových, pokládaje je za dostatečný důvod ku propuštění žalobce ze služby (§ 29 zákona o úřednících statkových). Procesní soud první stolice zamítl žalobu pro tentokráte, pokud šlo o zažalované požitky služební za dobu až do 30. listopadu 1919; jinak zamítl žalobu vůbec. Důvody: Jednotlivé žalovaným uváděné poklesky služební nebyly soudem uznány dostatečnými důvody propuštění. Naproti tomu odůvodněna jest námitka žalovaného, že byl oprávněn dáti žalobci kdykoliv výpověď. Ze znění smlouvy plyne, že doba služební smluvena byla na 10 let, že však poměr služební rozvázán mohl býti po předchozí jednorocní výpovědi, kdykoliv kteroukoliv stranou. Žalovaný dal žalobci výpověď 20. listopadu 1918 a měl tedy žalobci slušné až do 1. prosince 1919 vyplácti a ostatní požitky poskytovat. Nesporno jest, že obdržel žalobce slušné i ostatní